

Förslag till ändringar i inventeringsinstruktioner för järv

Viltskadecenter har från och med februari 2016 ansvar för att ta emot och bokföra svenska förslag till ändringar i Naturvårdsverkets och Miljödirektoratets inventeringsinstruktioner för stora rovdjur i Skandinavien.

Förslagen presenteras i kronologisk ordning med det senaste sist i dokumentet.

Hur gör du för att lämna förslag?

Förslag till ändring av gällande instruktioner eller faktablad rörande inventering av stora rovdjur i Skandinavien ska lämnas till Viltskadecenter.

Skriv ett mejl till rovdjursinventering@slu.se eller direkt till någon av oss på Viltskadecenter: förnamn.efternamn@slu.se

I mejlet ska följande anges:

1. Hänvisa till den instruktion eller det faktablad du avser, gärna med sidnummer om det gäller en särskild skrivning.
2. Ge förslag till alternativ skrivning eller strykning av texten.
3. Motivera varför ändringen bör ske.
4. Tala tydligt om vem som är förslagslämnare; till exempel en enskild tjänsteman/fältpersonal, en länsstyrelse eller ett förvaltningsområde.

Vad gör Viltskadecenter med inkomna förslag?

Viltskadecenter samlar alla förslag i ett dokument som lämnas till de skandinaviska arbetsgrupperna för lodjur, järv och varg (när en sådan aktiverats).

I detta dokument listar Viltskadecenter löpande de förslag till förändringar kring inventeringen av lodjur som kommer in. Dessa kommer att lämnas till arbetsgruppen. Syftet med listan är att berörda parter ska se vilka förslag som kommit in samt när förslagen har lämnats över till arbetsgruppen.

Instruktioner och faktablad

Gällande instruktioner och faktablad hittar du på Naturvårdsverkets webbplats:
<http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Vilt/Inventeringsmetodik-for-stora-rovdjur/>

Vi har även listat titlarna här nedan.

Instruktioner och faktablad

Rovdjur generellt

- [Rovdjur: Hantering av döda rovdjur](#)
- [Rovdjur: Instruktion för regelbunden eller tillfällig förekomst inom renskötselområdet](#)
- [Rovdjur: Instruktion för insamling av biologiskt material för DNA-analys](#)
- [Rovdjur: Genetisk övervakning](#)
- [Rovdjur: Allmänhetens medverkan i inventeringen](#)
- [Rovdjur: Inventering i samebyarna](#)
- [Rovdjur: Övervakning i Sverige, en översikt](#)

Järv

- [Järv: Instruktion för insamling av spillning](#)
- [Järv: Instruktion för fastställande av föryngring](#)
- [Järv: Inventering av föryngringslokaler](#)

Inkomna förslag: Översikt

Använd numret i första kolumnen för att hitta förslaget bland bilagorna, där förslagen presenteras i detalj.

Nr	Inkom till VSC	Art	Ämne	Avsändare
1	2014	Järv	Dynamiskt AK vid särskiljning av lyor	LST
2	April 2016	Järv	Järvhona kvar kring lyan	LST
3	April 2015	Järv	Lakterande järvhona på bild	LST
4	April 2015	Järv	Särskiljning av ynglande honor mha färgteckning i pälsen	LST
5	Maj 2016	Järv	AK för dokumentation vid kamerastation	LST
6	Maj 2016	Järv	Uppgrävt hål som regelbunden aktivitet	LST
7	Aug 2015	Järv	Diameter på lya vid upprepade besök	NV
8	Maj 2016	Järv	Instruktion kompletteras m. ljud från järvungar	VSC
9	Maj 2016	Järv	"Goda spårförhållanden"	LST
10	Maj 2016	Järv	Diameter på lyelokal vid efterkontroll	LST
11	Maj 2016	Järv	Farlig terräng	LST
12	September 2016	Järv	"Nollbesök"	VSC
13	Oktober 2016	Lodjur /Järv	Fördelning av familjegrupper mellan olika områden	LST/VSC
14	November 2016	Järv	Kriterier för barmarkskontroll	SNO
15	November 2016	Järv	Särskiljning i fält	SNO/LST
16	November 2016	Järv	Förlängd tid för insamling av DNA	LST
17	Maj 2017	Järv	Ljud från järvungar spelas in med viltkamera	LST
18	Maj 2017	Järv	Släp-spår av järvungar	LST
19	Maj 2017	Järv	Insamling av järvurin för DNA	NV
20	Maj 2017	Järv	Krav om spårdygn järv	SNO/LST
21	Maj 2017	Järv	Regelbunden aktivitet kan dokumenteras mha viltkamera	SNO
22	Maj 2017	Järv	Etablera en tydlig mall för förslag till ändringar i instruktion och faktablad	SNO/LST
23	Maj 2017	Järv	Ändringar i "Bedömd som säker"	SSR
24	Maj 2017	Järv	Länsstyrelsen ska ha granskningsfunktionen	SSR
25	Maj 2017	Järv	Samebyarnas inventeringssamordnare ska också räknas som fältpersonal	SSR

Synpunkter Instruktioner Inventering

26	Aug 2017	Järv	Se över särskiljning mha DNA	VSC
27	Aug 2017	Järv	Särskiljning med bilddokumentation över tid	VSC
28	April 2018	Järv	Förblir en föryngringslokal och lyeplats känd för all framtid?	LST
29	April 2018	Järv	Inventering drönare gemensamma instruktioner	LST
30	Höst 2018	Järv	Särskiljning halvsyskon 3 år	LST/VSC
31	November 2018	Järv	Dynamiskt AK	LST
32	November 2018	Järv	Årlig sammanställning järvinventering underskattas	LST
33	Oktober 2018	Järv	Halvera AK	Samebyar
34	Oktober 2018	Järv	Kravet om spår av olika ålder bör tas bort	Samebyar
35	Oktober 2018	Järv	Kriteriet om att en lyeplats får vara max 50 m bygger på okunskap	Samebyar
36	Höst 2019	Järv	Tolerans felmarginal GPS	VSC
37	Höst 2019	Järv	Tydligare instruktioner för särskiljning	LST
38	Höst 2019	Järv	Återuppta diskussion om lakterande honor på bild	SNO
39	November 2019	Järv	AK lakterande honor	VSC/Rovdata
40	November 2019	Järv	Ändring av instruktioner för foto film	Rovdata
41	Höst 2019	Järv	Expertgruppen borde kunna användas som sunt förnuft	LST
42	Vår 2020	Järv	Aktivitet under lång tid	LST Västerbotten
43	Vår 2020	Järv	Spår järvungar	VSC
44	Vår 2020	Järv	Bedömning järvungar	VSC
45	Vår 2020	Järv	Förslag på AK	LST Jämtland
46	Höst 2020	Järv	Foto/film ungar sommar	VSC
47	Höst 2020	Järv	Underlätta särskiljning mha av DNA	LST Jämtland
48	Nov 2020	Järv	Ändring i kriterier för ”dokumenterad förekomst” Järv.	LST Norrbotten
49	Dec 2020	Järv	Hantering av dokumenterade observationer som inte ”dokumenteras” korrekt	VSC

Bilagor: Förslagen i detalj

Löpnummer: 1	Inkom till VSC:	Art: Järv
<p>Ämne: Dynamiskt AK för järv för särskiljning av lyor</p> <p>Förslag: AK på 10 km är inte relevant tidigt på säsongen då honorna endast flyttar sina ungar korta sträckor. I dagsläget är det i många fall svårt att särskilja lyor, som uppenbart tillhör olika honor, genom att använda AK. Ett dynamiskt AK som tar hänsyn till tiden på säsongen skulle spegla verkligheten bättre vilket borde eftersträvas i inventeringsmetodiken.</p>		
<p>Förslagslämnare: Länsstyrelserna i norra förvaltningsområdet</p>		
<p>Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Större kunskapsunderlag krävs innan beslut fattats. Arbetsgruppen skickat kommentar om detta till Naturvårdsverket och Miljødirektoratet efter inventeringsmötet i Östersund 5-6 December 2017.</p>		

Löpnummer: 2	Inkom till VSC: April 2016	Art: Järv
<p>Ämne: Järvhona kvar kring lyan</p> <p>Förslag: Hona som är kvar vid lyan och inte lämnar området trots att människor är på plats vid lyan. Detta bör kunna ge föryngringslokalen statusen Bedömd som säker, eftersom det är en säkrare bedömning än att man har spår från och till en tidigare känd lyeplats 3 ggr/3 veckor. Det bör skrivas in i kriterierna.</p>		
<p>Förslagslämnare: Länsstyrelsen i Jämtland</p>		
<p>Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Arbetsgruppen skickat förslag om ändring till Naturvårdsverket och Miljødirektoratet efter inventeringsmötet i Östersund 5-6 December 2017.</p>		

Löpnummer: 3	Inkom till VSC: April 2015	Art: Järv
<p>Ämne: Lakterande järvhona på bild</p> <p>Förslag: Järvhona som fångas på bild från t.ex. åtelkamera eller kamerastation, där spenar syns bör godkännas som <i>Dokumenterad</i> föryngring.</p>		
<p>Förslagslämnare: LST Norrbotten</p>		

Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Arbetsgruppen skickat förslag om ändring till Naturvårdsverket och Miljødirektoratet efter inventeringsmötet i Östersund 5-6 December 2017.

Löpnummer: 4	Inkom till VSC: April 2015	Art: Järv
<p>Ämne: Särskiljning av ynglande honor mha färgteckning i pälsen</p> <p>Förslag: Järvhona som fångas på bild från t.ex. åtelkamera eller kamerastation, där färgteckning syns i pälsen, bör kunna särskiljas från en annan lya där järvhonan också fångats på bild och en annan färgteckning syns i pälsen.</p>		
<p>Förslagslämnare: LST Västerbotten</p>		
<p>Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Arbetsgruppen anser inte att förslaget bör åtgärdas och har skickat kommentar om detta till Naturvårdsverket och Miljødirektoratet efter inventeringsmötet i Östersund 5-6 December 2017.</p>		

Löpnummer: 5	Inkom till VSC: Maj 2016	Art: Järv
<p>Ämne: AK för dokumentation vid kamerastation</p> <p>Förslag: Vid användning av kamerastationer för att dokumentera järvföryngring (t.ex. bild av hona med ungar) är det viktigt att vi får ett AK som hjälper oss så att vi inte riskerar att dokumentera en föryngring dubbelt, dels vid lyan och dels på stationen. Men är detta samma AK eller ett annat än det som behövs för att särskilja lyor, det är frågan?</p>		
<p>Förslagslämnare: LST Västerbotten</p>		
<p>Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Större kunskapsunderlag krävs innan beslut fattats. Arbetsgruppen skickat kommentar om detta till Naturvårdsverket och Miljødirektoratet efter inventeringsmötet i Östersund 5-6 December 2017.</p>		

Löpnummer: 6	Inkom till VSC: Maj 2016	Art: Järv
---------------------	---------------------------------	------------------

Ämne: Uppgrävt hål som regelbunden aktivitet

Förslag: *Ett av besöken vid en tidigare känd lyelokal får anses som regelbundet använt även om det endast finns ett uppgrävt hål som tecken på regelbunden aktivitet.*

Det finns flertalet lyor uppe på kalfjället där det blåser mycket och alla spår försvinner på mycket kort tid, kanske bara någon timme. Dagens vädersituation där vi upplever skare under långa perioder av inventeringen gör det också nästintill omöjligt att dokumentera regelbunden aktivitet i den mening som idag krävs. Om åtminstone ett av besöken kunde anses som godkänd även om det bara finns ett uppgrävt hål skulle det underlätta en hel del. Vi förstår att det kan vara vanskligt att basera en föryngring bara på hål – vi är fullt medvetna att det kan uppstå hål av andra anledningar än järvföryngringar – men tänker ändå att helheten: en tidigare känd lyelokal, två av besöken som visar spår av järv plus tre av besöken som visar att det finns uppgrävda hål. Informationen borde räcka.

Förslagslämnare: LST Västerbotten

Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Arbetsgruppen anser inte att förslaget bör åtgärdas och har skickat kommentar om detta till Naturvårdsverket och Miljødirektoratet efter inventeringsmötet i Östersund 5-6 December 2017.

Löpnummer: 7	Inkom till VSC: Augusti 2015	Art: Järv
<p>Ämne: Diameter på lya vid upprepade besök</p> <p>Förslag: Arbetsgruppen bör se över formuleringarna för <i>Bedömd som säker</i> alternativ 2 och 3. I dagsläget står det ”Vid <i>upprepade</i> besök på lyan...”. Samma instruktioner definierar lya som ett mycket avgränsat område (upp till 50 m i diameter). Är det tanken att alla besök ska göras inom 50 m diameter eller bör instruktionen formuleras om till att besöken görs på samma lyelokal (500 m i diameter)?</p> <p><i>Kommentar LST Västerbotten: Definitionen lyeplats är egentligen oväsentlig – vi bör kunna jobba utifrån lyelokal när vi bedömer aktivitet och vid barmarkskontroll. Definitionen för lyelokal är 500 m men bör vara större än 500 m eftersom järvhonorna bevisligen kan ha ett större område än så -i definitionen står att en järvhona kan flytta sina ungar, under en säsong, distanser som överskrider lyelokalens område. Alltså bör vi kunna få bedöma en lya som säker om vi har aktivitet till lyan vid olika platser (som fältpersonalen bedömer som lyor) som överskrider 500 m i avstånd.</i></p>		

Personlig bedömning är att en lyelokal kan vara upp till 2,5 km i diameter under en säsong.

*Kommentar vid mötet i Trondheim 9 november 2016, grupp 5:
Det bör vara tillräckligt att använda lyelokal istället för lyeplats, d.v.s. 500 m. i diameter.*

Förslagslämnare: NV (+ kommentar från LST Västerbotten)

Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Arbetsgruppen anser inte att förslaget bör åtgärdas och har skickat kommentar om detta till Naturvårdsverket och Miljødirektoratet efter inventeringsmötet i Östersund 5-6 December 2017. Men större kunskapsunderlag krävs innan beslut fattats angående diametern på lyan.

Löpnummer: 8	Inkom till VSC: Maj 2016	Art: Järv
<p>Ämne: Instruktion kompletteras med ljud från järvungar</p> <p>Förslag: Sedan våren 2014 godkänns ljud från järvungar som dokumenterad föryngring. Detta kriterium finns dock inte beskrivet i instruktionerna (JÄRV: Instruktion för fastställande av föryngring), utan enbart i faktabladet för järv (JÄRV: inventering av föryngringslokaler). Om kriteriet ska ingå som en godkänd metod för att fastställa föryngring så bör det även finnas beskrivet i instruktionen tillsammans med övriga kriterier för att fastställa föryngring.</p> <p><i>Kommentar grupp 5 vid mötet i Trondheim 9 november 2016: Vore kanske bra om en expertgrupp eller forskare utvärderar kvaliteten på ljud.</i></p>		
Förslagslämnare: VSC		
Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Arbetsgruppen skickat förslag om ändring till Naturvårdsverket och Miljødirektoratet efter inventeringsmötet i Östersund 5-6 December 2017.		

Löpnummer: 9	Inkom till VSC: Maj 2016	Art: Järv
<p>Ämne: ”Goda spårförhållanden”</p> <p>Förslag: Arbetsgruppen bör se över kraven på ”goda spårförhållanden” i kriterierna för Bedömd som säker alternativ 2, 3 och 4. Goda spårförhållanden är något som ofta saknas, i synnerhet i fjällen. Det borde kanske räcka med att man har spår in eller ut ur lyan, alternativt bara ett hål (se löpnummer 8, gällande ”uppgrävt hål som regelbunden aktivitet”). I de fall då man hittar lyan först sent på säsongen, trots att man letat hela vintern, kan det vara mycket varmt och kanske finns det bara ett enskilt utspår från hålet. Det är då orimligt höga krav för Bedömd som säker alt. 4 att ”<i>vid mycket goda spårförhållanden observera järvspår av olika ålder både till och från lyan som visar att hålet till lyan har regelbunden aktivitet över en längre period</i>”. Om man på platsen genomför en godkänd barmarkskontroll vill man inte att Bedömd som säker alt. 4 faller på ett underkänt vinterbesök.</p>		
Förslagslämnare: LST Västerbotten		
Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Arbetsgruppen anser inte att förslaget bör åtgärdas och har skickat kommentar om detta till Naturvårdsverket och Miljødirketoratet efter inventeringsmötet i Östersund 5-6 December 2017.		

Löpnummer: 10	Inkom till VSC: Maj 2016	Art: Järv
<p>Ämne: Diameter på lyelokal vid efterkontroll</p> <p>Förslag: Eftersom järvhonor kan flytta mer än 500 m under en säsong så bör detta avstånd inte gälla. Ett lämpligt avstånd både för att dokumentera aktivitet till lyehål och för barmarkskontroll borde vara naturbevakares bedömning eller ca 2-3 km.</p>		
<p>Förslagslämnare: LST Västerbotten</p>		
<p>Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Arbetsgruppen anser inte att förslaget bör åtgärdas och har skickat kommentar om detta till Naturvårdsverket och Miljödirektoratet efter inventeringsmötet i Östersund 5-6 December 2017.</p>		

Löpnummer: 11	Inkom till VSC: Maj 2016	Art: Järv
<p>Ämne: Farlig terräng</p> <p>Förslag: Arbetsgruppen bör se över alternativ till att ”<i>alla kriterier som används för bedömning av slutgiltig status på föryngringslokalen ska dokumenteras med foto</i>” eftersom vissa lyeplatser ligger väldigt farligt till bland annat p.g.a. det kan vara väldigt brant eller lavinfara. Till exempel skulle naturbevakaren vid sådana situationer kunna göra en bedömning att det är troligt att järven använder hålet då det finns spår i riktning mot platsen, och räkna denna observation som ett godkänt besök med regelbunden aktivitet.</p>		
<p>Förslagslämnare: LST Västerbotten</p>		
<p>Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Arbetsgruppen anser inte att förslaget bör åtgärdas och har skickat kommentar om detta till Naturvårdsverket och Miljödirektoratet efter inventeringsmötet i Östersund 5-6 December 2017.</p>		

Löpnummer: 12	Inkom till VSC: September 2016	Art: Järv
<p>Ämne: ”Nollbesök”</p> <p>Förslag: I instruktionerna för <i>Bedömd som säker</i> alternativ 2 och 3 ska flera besök göras på den misstänkta lyan för att påvisa regelbunden aktivitet varje dygn. Ibland görs dock besök på misstänkta lyor (hål) då man p.g.a. väder</p>		

och dåliga spårförhållanden inte hittar någon aktivitet vid hålet. Till exempel kan hålet ha snöat/blåst igen. Det vore önskvärt om arbetsgruppen tog fram riktlinjer för hur dessa tillfällen ska hanteras, t.ex. genom att ge riktlinjer för hur många ”nollbesök” som kan finnas mellan besök med aktivitet utan att avskriva platsen som en icke-lya, om andra spårtecken kan godkännas i de fall en misstänkt lya snöat igen, eller om även enstaka ”nollbesök” räcker för att platsen ska klassas som icke-lya.

Kommentar i Trondheim 9 november 2016, grupp 5:

På goda spårförhållanden SKA det finnas aktivitet. På dåliga spårförhållanden kan det vara att man inte kan se aktiviteten.

Förslagslämnare: VSC

Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Arbetsgruppen anser inte att förslaget bör åtgärdas och har skickat kommentar om detta till Naturvårdsverket och Miljødirektoratet efter inventeringsmötet i Östersund 5-6 December 2017.

Löpnummer: 13	Inkom till VSC: Oktober 2016	Art: Lodjur/Järv
Ämne: Fördelning av familjegrupper mellan olika områden		
Förslag: I dokumentet <i>Lodjur: Avståndskriterier</i> specificeras hur familjegrupper nära administrativa gränser (t.ex. gränser mellan län eller länder) ska delas mellan de administrativa enheterna. Denna typ av delningar görs inte för järv. Bör man göra likadant för båda arterna, och i så fall på vilket sätt?		
Förslagslämnare: LST Norrbotten/VSC		
Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Arbetsgruppen anser inte att förslaget var relevant för arbetsgruppen eftersom det handlar om förvaltningsbeslut och inte inventeringsmetodik. Kommentarer om detta skickades till Naturvårdsverket och Miljødirektoratet efter inventeringsmötet i Östersund 5-6 December 2017.		

Löpnummer: 14	Inkom till VSC: November 2016	Art: Järv
Ämne: Kriterier för barmarkskontroll		
Förslag: Kriterier för barmarkskontroll bör ses över, då flera inte går att hitta över trädgränsen. T.ex. bitmärken, legor eller slitage kräver vegetation		

men är svårt på stenröse. Ullhår är också svårt. Man borde kunna se gångsystem om det finns många toaletter, men det ska vara mycket skit.

Förslagslämnare: SNO vid möte i Trondheim

Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Större kunskapsunderlag krävs innan beslut fattats. Arbetsgruppen skickat kommentar om detta till Naturvårdsverket och Miljødirektoratet efter inventeringsmötet i Östersund 5-6 December 2017.

Löpnnummer: 15	Inkom till VSC: November 2016	Art: Järv
<p>Ämne: Särskiljning i fält</p> <p>Förslag: Arbetsgruppen bör se över instruktionen för särskiljning i fält. I instruktionen står det att <i>”samtidig aktivitet av enskilda järvar på lyeplatser med misstanke om föryngring som ligger närmare än 10 km från varandra inte kan nyttjas som ett kriterie för särskiljning. Detta eftersom det påvisats att flera järvindivider kan nyttja samma daglegor, matgömmor och lyor samt att detta kan vara svårt att särskilja från regelmässig aktivitet från en järvhona till och från lyeplatsen och matgömmor.”</i> Det är ett logiskt resonemang men sannolikheten att en hona ska använda en daglega eller matgömma under en 21 (28)-dagsperiod borde väl vara ganska liten. Särskilt som det i faktabladet ”Inventering av föryngringslokaler” under stycket om daglegor står att <i>”i definitionen av daglega skiljs daglegan från lyan genom att daglegan inte används över en längre tid. Eftersom lya används längre tid än en vecka så definieras daglegans, ”inte längre tid ”som kortare tid än en vecka.”</i></p> <p>Alltså: köttgömmor särskiljer vi från lyeplatser för att de inte nyttjas under så lång och regelbunden tid som lyor. Detsamma gäller daglegor. Så – såvida inte det är normalt att en hona flyttar ungar fram och tillbaks under mars och april månad när ungarna är små så borde det inte vara ett hinder att särskilja med hjälp av samtida aktivitet under en längre tid.</p>		
<p>Förslagslämnare: SNO/LST vid möte i Trondheim</p>		
<p>Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Arbetsgruppen anser inte att förslaget bör åtgärdas och har skickat kommentar om detta till Naturvårdsverket och Miljødirektoratet efter inventeringsmötet i Östersund 5-6 December 2017.</p>		

Löpnnummer: 16	Inkom till VSC: November 2016	Art: Järv

Ämne: Förlängd tid för insamling av DNA

Förslag: I *Instruktionen för insamling av spillning*, i stycket *Instruktioner för insamling och märkning av prover med mera* som punkt två står det: *Insamlingsperioden pågår från 1 januari till 1 juni*, det föreslår jag ändras till *Insamlingsperioden pågår från 1 november till 1 juni*

Detta för att möjliggöra insamling av DNA i expansionsområdet för järv d.v.s. södra skogslandet (Värmland, Dalarna osv). Oftast kommer det snö i början av november men snön ligger däremot inte kvar längre än april-maj vilket förkortar inventeringsperioden avsevärt i jämförelse med i fjällen (norra Sverige). Insamling av DNA och spårning av järv redan på de första snöfallen ger även fältpersonal en uppfattning om var sök efter föryngringslokaler bör ske. Med nuvarande DNA- tekniker kan man urskilja individer och därmed få en uppfattning om populationens storlek i skogslandet. Med förbättrad teknik i framtiden kanske även särskiljning mellan syskon kunna bidra till en bild av antalet föryngringar.

Förslagslämnare: LST Värmland

Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja Arbetsgruppen anser inte att förslaget bör åtgärdas och har skickat kommentar om detta till Naturvårdsverket och Miljödirektoratet efter inventeringsmötet i Östersund 5-6 December 2017.

Löpnummer: 17	Inkom till VSC: Maj 2017	Art: Järv
Ämne: Ljud från järvungar spelas in med viltkamera		
Förslag: Även ljud av unge från en åtelkamera ska kunna godkännas som dokumentation (det var det konkreta förslaget) och det är expertgruppen som ska bedöma om det är ljud av unge eller inte (med stöd av den ljudbank vi byggt upp på senare tid).		
Förslagslämnare: LST Västerbotten		
Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Arbetsgruppen skickat förslag om ändring till Naturvårdsverket och Miljödirektoratet efter inventeringsmötet i Östersund 5-6 December 2017.		

Löpnummer: 18	Inkom till VSC: Maj 2017	Art: Järv
Ämne: Släp-spår av järvungar		

Förslag: Spår av ungar som släppts ned på snön och inte spår av tassavtryck finns det kanske utrymme för att tolka då det i instruktionerna bara står ”spår av unge”. Spår av ungar behöver inte alltid vara tassavtryck utan kan också uppstå när honan lämnar lyan o bär ungarna – ofta lägger hon ner dem i snön och det blir ett märke av detta – dessutom ser man på honans gångstil att hon bär något. Dessa märken kan oftast skiljas från en eventuell köttbit. Förslaget är då att det blir ett ärende för expertgruppen (pga att det kan vara en oerfaren naturbevakare som kan ha fel). Men att den här typen av spår kan vara ok.

Förslagslämnare: LST Västerbotten

Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Arbetsgruppen anser inte att förslaget bör åtgärdas och har skickat kommentar om detta till Naturvårdsverket och Miljødirektoratet efter inventeringsmötet i Östersund 5-6 December 2017.

Löpnummer: 19	Inkom till VSC: Maj 2017	Art: Järv
<p>Ämne: Insamling av järvurin för DNA</p> <p>Förslag: Insamling av järvurin skulle underlätta insamling av DNA för järv då det ofta går snabbare att hitta urin än spillning, dvs kräver mindre spårning och är då tidsbesparande. Metoden skulle öka sannolikheten för att finna reproducerande honor. SNO i Finnmark har i vinter (2016/17) samlat in urin från järv för DNA analys. De hade tillgång till 100 urin kit (samma som används för varg). Resultaten var inte färdig analyserade vid tidpunkt för arbetsgruppsmötet men bör kunna ge svar på om fler individer, och då framförallt honor, kan identifieras med hjälp av urin i tillägg till spillning.</p> <p>De kit som används vid insamling av urin är dyrare än de som används vid spillning men detta kan troligtvis kompenseras med ett mindre skoterkörning för att finna DNA.</p> <p>DNA analyser från urin fungerar lika bra som för spillning men det finns en risk att man kan få en mix i DNA profilen om flera järvar urinerar på samma plats, i alla fall om man använder snip metoden.</p>		
<p>Förslagslämnare: NV</p>		
<p>Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Arbetsgruppen skickat föreslag om ändring till Naturvårdsverket och Miljødirektoratet efter inventeringsmötet i Östersund 5-6 December 2017.</p>		

Löpnummer: 20	Inkom till VSC: Maj 2017	Art: Järv
<p>Ämne: Krav om spårdygn järv</p> <p>Förslag: Ta bort kravet om minst ett spårdygn och eventuell dokumentation om aktivitet över tid, om man vid 3 eller 4 besök på samme lyaplats har färsk aktivitet som är mindre än ett spårdygn.</p>		
<p>Förslagslämnare: SNO/LST vid möte i Trondheim</p>		
<p>Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Arbetsgruppen anser inte att förslaget bör åtgärdas och har skickat kommentar om detta till Naturvårdsverket och Miljødirektoratet efter inventeringsmötet i Östersund 5-6 December 2017.</p>		

Löpnummer: 21	Inkom till VSC: Maj 2017	Art: Järv
<p>Ämne: Regelbunden aktivitet kan dokumenteras mha viltkamera</p> <p>Förslag: Bilder på järv från viltkamera vid ett hål borde kunna användas för att dokumentera regelbunden aktivitet för ett besök där det var dåliga spårförhållanden.</p>		
<p>Förslagslämnare: SNO</p>		
<p>Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Arbetsgruppen skickat förslag om ändring till Naturvårdsverket och Miljødirektoratet efter inventeringsmötet i Östersund 5-6 December 2017.</p>		

Löpnummer: 22	Inkom till VSC: Maj 2017	Art: Järv
<p>Ämne: Etablera en tydlig mall för förslag till ändringar i instruktion och faktablad</p> <p>Förslag: Viltskadecenter har redan en sån mall som de utvecklade efter att de fick i uppdrag av Naturvårdsverket att vara mottagare av förslag. I dagsläget finns det inte något liknande på norsk sida. Arbetsgruppen anser att det bör kommuniceras ut i berörda organisationer vad som är tanken med arbetsgrupperna och hur man går tillväga för att lämna förslag (så det blir lika villkor för alla). Förslagen ska också vara tillgängliga för alla (så det inte kommer inte flera förslag på samma sak).</p>		

Nu ligger viltskadecenters dokument med förslag på http://www.slu.se/globalassets/ew/org/centrb/vsc/vsc-dokument/inventering/inventeringsmetodik/synpunkter-inventeringsinstruktioner-20161129.pdf men detta bör även länkas till på norsk sida – eventuellt på hemsidan till Rovdata. Någon borde utses som ansvarig för att detta uppdateras löpande (även med arbetsgruppens bedömningar).
Förslagslämnare: SNO/LST vid möte i Trondheim
Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Rovdata har inget intresse att länka till detta på deras hemsida.

Löpnummer: 23	Inkom till VSC: Maj 2017	Art: Järv
Ämne: Ändringar i ”Bedömd som säker”		
Förslag: Varför skillnader i kriterium baserat på om lyelokalerna var kända sen innan eller inte. Troligen var detta sett på som att det var mer sannolikt att det var en lya, om det varit en lya där tidigare, men detta är inte nödvändigtvis baserat på data. Järvhonor kan mycket väl ha en matgömma på samma plats som hon haft lya på tidigare år och kan mycket väl ha lya i en plats där det inte varit lya innan.		
Förslagslämnare: SSR		
Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Större kunskapsunderlag krävs innan beslut fattats. Arbetsgruppen skickat kommentar om detta till Naturvårdsverket och Miljødirektoratet efter inventeringsmötet i Östersund 5-6 December 2017.		

Löpnummer: 24	Inkom till VSC: Maj 2017	Art: Järv
Ämne: Länsstyrelsen ska ha granskningsfunktionen		
Förslag: Tredje part som granskar (Grimsö) är inte rättsäkert. Länsstyrelsen ska ha granskningsfunktionen. Det är deras personal som dokumenterar och de är kompetenta för arbetet. Viltskadecenter ska vara en utbildande enhet. När man ser att brister i vissa saker så ska de punktutbilda där de ser var det brister. Länsstyrelserna behandlar frågan om särredovisning olika.		
Förslagslämnare: SSR		
Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Arbetsgruppen anser inte att förslaget var relevant för arbetsgruppen eftersom det handlar om förvaltningsbeslut och inte inventeringsmetodik. Kommentarer om detta		

skickades till Naturvårdsverket och Miljødirektoratet efter inventeringsmötet i Östersund 5-6 December 2017.

Löpnummer: 25	Inkom till VSC: Maj 2017	Art: Järv
<p>Ämne: Samebyarnas inventeringssamordnare ska också räknas som fältpersonal Förslag: Samebyarnas inventeringssamordnare ska också räknas som fältpersonal med rätt att dokumentera.</p>		
<p>Förslagslämnare: SSR</p>		
<p>Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Arbetsgruppen anser inte att förslaget var relevant för arbetsgruppen eftersom det handlar om förvaltningsbeslut och inte inventeringsmetodik. Kommentar om detta skickades till Naturvårdsverket och Miljødirektoratet efter inventeringsmötet i Östersund 5-6 December 2017.</p>		

Löpnummer: 26	Inkom till VSC: Aug 2017	Art: Järv
<p>Ämne: Se över särskiljning mha DNA</p> <p>Förslag: Särskiljning mha DNA är i dagsläget svårt på många platser, och tekniken med DNA-analyser har utvecklats sedan instruktionerna skrevs. I instruktionerna står det <i>För särskiljning krävs att resultaten påvisar DNA från olika individer av honkön som inte är i släkt, alternativt att individerna är kända från tidigare och att båda honornas kända ålder är minst 3 år. Med inte släkt menas att halvsyskonrelationer eller närmare släktskap kan utslutas.</i></p> <p>Ibland kan man med SNP fastställa att DNA-prover kommer från honor som inte har mor-dotter relation, bör det då vara möjligt att särskilja t.ex. två platser med dokumenterade foto av ungar (alt. spår av ungar), om en hona är känd sedan tidigare? I de fall man har dokumenterat årsungar på platsen, är det nödvändigt att känna till att DNA kommer från en individ vars kända ålder är minst 3 år, räcker det inte att veta att det inte är från årsunge?</p>		
<p>Förslagslämnare: VSC</p>		

Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Arbetsgruppen anser inte att förslaget var relevant för arbetsgruppen eftersom det handlar om förvaltningsbeslut och inte inventeringsmetodik. Kommentar om detta skickades till Naturvårdsverket och Miljødirektoratet efter inventeringsmötet i Östersund 5-6 December 2017.

Löpnummer: 27	Inkom till VSC: Aug 2017	Art: Järv
<p>Ämne: Särskiljning med bildokumentation över tid</p> <p>Förslag: Ibland fotas järvungar mha viltkameror på två lyor vid flera tillfällen på lyeplatser som ej går att särskilja med AK. Då fotografering sker på olika dagar men växelvisa datum på de två platserna, kan detta godkännas som särskiljning av två föryngringar? (D.v.s. ungar/ungspår ska fotas flera gånger på varje plats i växlande ordning - fotografering ska inte upphöra på en plats och börja på den andra efteråt).</p>		
Förslagslämnare: VSC		
<p>Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Ej ändring av instruktion utan behandlas som sär tillfälle. Se dock över definitionen samma dag. Kommentar om detta skickades till Naturvårdsverket och Miljødirektoratet efter inventeringsmötet i Östersund 5-6 December 2017.</p>		

Löpnummer: 28	Inkom till VSC: April 2018	Art: Järv
<p>Ämne: Förblir en föryngringslokal och lyelokal känd för all framtid?</p> <p>Förslag: Förtydligande i instruktionerna önskas angående hur länge en lyelokal är känd. Föryngringslokalen måste följas i 10 år sedan de senast var föryngring på platsen. Ifall ingen föryngring sker på platsen förrän 15 år senare, ska denna föryngringslokal anses vara samma som innan? Är det dessutom samma lyelokal, ska det anses vara den som var känd för 15 år sedan eller ses som en ny?</p>		
Förslagslämnare: LST		
<p>Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja: Lokal förblir känd för all framtid. Förutsättning är dock att datat är kvalitetssäkrat. Kommentar om</p>		

detta skickat till Naturvårdsverket efter inventeringsmötet i Trondheim 4-5 december 2018.

Löpnummer: 29	Inkom till VSC: April 2018	Art: Järv
<p>Ämne: Inventering drönare gemensamma instruktioner</p> <p>Förslag: Gemensamma instruktioner önskas för kvalitetssäkring med drönare. Spårlogg hur hanteras exempelvis detta? Är det något som kommer att krävas ytterligare eftersom det är en drönare vid dokumentationen? Eller kan det hanteras som ex en helikopter?</p> <p>Förslagslämnare: LST</p> <p>Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Arbetsgruppen anser inte att det krävs något behov utan bilder från drönare hanteras såsom foton från helikopter. Kommentar om detta skickat till Naturvårdsverket efter inventeringsmötet i Trondheim 4-5 december 2018.</p>		

Löpnummer: 30	Inkom till VSC: Höst 2018	Art: Järv
<p>Ämne: Särskiljning halvsyskon 3 år</p> <p>Förslag: Särskiljning genom dna: Regeln om att 2 halvsub honor måste vara minst 3 år för att kunna särskiljas bör ändras. Chansen att det blir plockat dna från fel hona (en halvsystem) vid en lya måste vara minimal och skulle så ske mot alla odds så är detta troligen försumbart. För de forskningsresultat som finns på ämnet så finns det ex inget som tyder på att en hona i halvsyskonrelation där den ena är minst två år skulle uppehålla sig kvar i moderns gamla revir då halvsyskonet tagit över.</p> <p>Förslagslämnare: LST/VSC</p> <p>Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Osäkerhet kvarstår till vad som ligger till grund för att halvsyskonrelationer inte kan särskiljas (annat än 3 år eller äldre). Viktigt att det klargörs och bör förtydligas i instruktionerna. Med denna information samt forskningsresultat kan gruppen diskutera detta framöver. Kommentar om detta skickat till Naturvårdsverket efter inventeringsmötet i Trondheim 4-5 december 2018.</p>		

Löpnummer: 31	Inkom till VSC: November 2018	Art: Järv
<p>Ämne: Dynamiskt AK</p> <p>Förslag: Dynamiskt AK: Feb-April 5km, Maj 10km och Juni-sept 20km. Erfarenhet talar för att ingen hona flytta över 3 km. Om det skulle vara så att någon enstaka hona flyttar mer än 5km så är det försumbart då järvinventeringen alltid blir underskattad.</p> <p>Förslagslämnare: LST</p> <p>Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Arbetsgruppen anser att det finns många platser med GPS märkta honor som därmed har olika förutsättningar såsom habitat och täthet. Detta behövs som underlag för att ta fram ett dynamiskt AK. Kommentar om detta skickat till Naturvårdsverket efter inventeringsmötet i Trondheim 4-5 december 2018.</p>		

Löpnummer: 32	Inkom till VSC: November 2018	Art: Järv
<p>Ämne: Årlig sammanställning av järvinventering underskattas</p> <p>Förslag: Det ska framgå i den årliga sammanställningen av järvinventeringen att den är rejält underskattad. Kanske ska man försöka ta fram en omräkningsfaktor till verklig järvstam. (den största underskattningen sker i skogslandet).</p> <p>Förslagslämnare: LST</p> <p>Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Arbetsgruppen bedömer att detta inte är en fråga för dem. Men antalet föryngringar kan inte redovisas med osäkerhet eftersom det inte är möjligt att mäta detta. Kommentar om detta skickat till Naturvårdsverket efter inventeringsmötet i Trondheim 4-5 december 2018.</p>		

Löpnummer: 33	Inkom till VSC: Oktober 2018	Art: Järv
----------------------	-------------------------------------	------------------

<p>Ämne: Halvera AK</p> <p>Förslag: Samebyarna anser att ju järvtätare ett område är desto mindre hemområde har honorna. Dessutom är honor nära varandra sannolikt nära släkt med varandra vilket försvårar särskiljning. Vid flytt flyttar honan 100-1000 m men inte 10000 m. Detta är anledningen till att AK bör ändras, ett AK på 10000 m är orimligt i järvtäta områden. Spillningsinventeringen har också visat en bild på hur honorna rör sig och visar på dubbelt så många tika som årets godkända anatl föryngringar.</p>
<p>Förslagslämnare: Samebyar</p>
<p>Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Se löpnummer 31</p>

Löpnummer: 34	Inkom till VSC: Oktober 2018	Art: Järv
<p>Ämne: Kravet om spår av olika ålder bör tas bort</p> <p>Förslag: Det är onödigt att gamla spår ska noteras vid ett besök vid lyeplatsen eftersom den i alla fall måste besökas 3 eller 4 gånger. Inventeringen är för väderkänslig och få tillfällen som det är flera spårdygn och ex inte blåser, är blida etc på dessa högalpina områden. Samebyarna anser att störningen ökar och att honan flyttar vid andra eller tredje besöket. Flyttar honan då längre än 50 meter ökar störningen eftersom besöken måste börja om från början.</p>		
<p>Förslagslämnare: Samebyar</p>		
<p>Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Troligtvis missförstånd utav instruktionerna. Att ändra till att endast ett färskt spår räcker ökar sannolikheten att missta matgömmor/daglegor för lyor. Arbetsgruppen anser inte att förslaget bör åtgärdas och har skickat kommentarer om detta till Naturvårdsverket efter inventeringsmötet i Trondheim 4-5 december 2018.</p>		

Löpnummer: 35	Inkom till VSC: Oktober 2018	Art: Järv
<p>Ämne: Kriteriet om lyeplatsens storlek på 50 m bygger på okunskap</p>		

<p>Förslag: En hona med välgjord lya kan ha ett gångsystem på 60-80 m. Lyeplatsen borde därför kunna omfatta 300 meter. Med tanke på AK på 10000 m så är det märkligt att inte det skulle kunna vara samma föryngring på 80 eller 100 m.</p>
<p>Förslagslämnare: Samebyar</p>
<p>Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Har diskuterats utav arbetsgruppen tidigare se löpnummer 7. Gruppens rekommendation kvarstår. Kommentar om detta skickat till Naturvårdsverket efter inventeringsmötet i Trondheim 4-5 december 2018.</p>

Löpnummer: 36	Inkom till VSC: Höst 2019	Art: Järv
<p>Ämne: Tolerans felmarginal GPS</p> <p>Förslag: En diskussion på accepterad felmarginal för GPS. Hur mycket kan GPS anses slå fel när koordinaten ska användas för särskiljning och ex lya och lyeplats?</p> <p>Förslagslämnare: VSC</p> <p>Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Felmarginal på GPS bör inte vara så stor att detta utgör ett problem under kvalitetssäkringen. Arbetsgruppen anser inte att förslaget bör åtgärdas. Arbetsgruppen har skickat kommentar om detta till Naturvårdsverket och Miljødirektoratet efter inventeringsmötet 3 december 2020.</p>		

Löpnummer: 37	Inkom till VSC: Höst 2019	Art: Järv
<p>Ämne: Tydligare instruktioner för särskiljning</p> <p>Förslag: En önskan har framkommit att få en tydligare instruktion för särskiljning järv. Inte bara att man ska se instruktionerna för särskiljning lodjur.</p> <p>Förslagslämnare: LST Norrbotten</p> <p>Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Dagens text är något otydlig. Arbetsgruppen anser att texten bör ses över när instruktionerna revideras. Arbetsgruppen har skickat kommentar om detta till</p>		

Naturvårdsverket och Miljödirektoratet efter inventeringsmötet 3 december 2020.

Löpnummer: 38	Inkom till VSC: Höst 2019	Art: Järv
<p>Ämne: Återuppta diskussion om lakterande honor på bild</p> <p>Förslag: En önskan om att omvärdera bedömningen att acceptera lakterande honor bara på bild. Detta eftersom man inte kan veta om det faktiskt är mjölk i spenarna eller inte.</p>		
<p>Förslagslämnare: SNO</p>		
<p>Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Idag blir i princip alla bilder på lakterande honor skickat till expertgruppen, dvs det blir bedömt av 5 olika personer. Det är därmed liten risk att det felaktigt blir dömt som föryngring. Arbetsgruppen anser att kriteriet bör finnas kvar. Arbetsgruppen har skickat kommentar om detta till Naturvårdsverket och Miljödirektoratet efter inventeringsmötet 3 december 2020.</p>		

Löpnummer: 39	Inkom till VSC: November 2019	Art: Järv
<p>Ämne: AK lakterande honor</p> <p>Förslag: Idag finns bara ett avstånd att använda sig utav för särskiljning av järvföryngringar. Det är 10 km men detta bör inte användas för att särskilja dokumentationer av lakterande honor eller observationer av honor med ungar utan känd lya (särskilt inte gentemot varandra). Detta eftersom lakterande honor kan gå långt från ungarna, likaså kan observationer av honor med ungar under sommaren vara långt från sin lyeplats.</p>		
<p>Förslagslämnare: VSC/Rovdata</p>		
<p>Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. För kommentar se löpnummer 45.</p>		

Löpnummer: 40	Inkom till VSC: November 2019	Art: Järv
----------------------	--------------------------------------	------------------

Ämne: Ändring av instruktioner för foto film

Förslag: Ja. Enligt instruktionerna ska det vara tydlig storleksskillnad mellan hona och ungar för att kunna säga att det är föryngring. Idag används inte detta aktivt utan så länge det är 3 djur observerade samtidigt fram till sista juli så blir det oftast bedömt som en föryngring även om man inte kan se storleksskillnad. Sannolikheten för att det är en familjegrupp när tre järvar observeras slumpmässigt är hög men när det gäller viltkamera bilder på åtlar så blir sannolikheten att 3 järvar inte är en familjegrupp betydligt högre. Föreslår att det ska vara möjligt att säga vilken järv som är honan och vilken som är unge för att en bild/video ska godkännas som familjegrupp.

Förslagslämnare: Rovdata

Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Efter att det diskuterades på skandinaviska inventeringsmötet 2019 har det under 2020 praktiserats. Expertgruppen har alltså blivit ombudda att peka ut vilken/vilka järvar som är unge/ungar. Arbetsgruppen konstaterar att förslaget åtgärdats. Arbetsgruppen har skickat kommentar om detta till Naturvårdsverket och Miljødirektoratet efter inventeringsmötet 3 december 2020.

Löpnummer: 41	Inkom till VSC: Höst 2019	Art: Järv
<p>Ämne: Expertgruppen borde kunna användas som sunt förnuft</p> <p>Förslag: I vissa fall kan inte särskiljning ske enligt instruktionerna, kan skilja 100 meter eller DNA kan visa på att tik har fler mor dotter relationer från flera år (men tiken ej hittad sedan tidigare). Särskiljning ej uppfyllt enligt kriterier men man bör kunna ta upp frågan med expertgruppen för att diskutera vad som är mest sannolikt och använda dem som ett sunt förnuft i fall som kan vara kluriga.</p>		
<p>Förslagslämnare: Länsstyrelsen Norrbotten</p>		
<p>Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Arbetsgruppen anser inte att det går att bedöma efter sunt förnuft, det går inte att göra lika varje gång. Men bör hålla sig till instruktioner även om dessa kan vara frustrerande i vissa fall. Det är i fält i aktuellt område där "experterna" finns i dessa fallen. Expertgruppen saknar lokal kunskap och är inte insatta i alla detaljerna. Arbetsgruppen anser inte att någon åtgärd krävs. Arbetsgruppen har skickat kommentar om detta till Naturvårdsverket och Miljødirektoratet efter inventeringsmötet 3 december 2020.</p>		

Löpnummer: 42	Inkom till VSC: Vår 2020	Art: Järv
<p>Ämne: Aktivitet under lång tid</p> <p>Förslag: Ja. Ett hål som visar aktivitet under längre tid bör vara tillräckligt för att visa på föryngring. Svåra vintrar med dåliga spårförhållanden gör det svårt att visa på daglig regelbundenhet till och från lyan. När man har bara ett spårdygn och färsk spår till och från lyan som visar på aktivitet vid varje besök som sker vid hålet bör därför vara tillräckligt för att visa på att järven är där hela tiden. Att järven skulle råka ha varit där samma dag varje gång som naturbevakaren är på plats skulle vara mindre troligt.</p>		
<p>Förslagslämnare: Länsstyrelsen Västerbotten</p>		
<p>Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Arbetsgruppen ser problemet med att i fält få tillräckligt med spårdygn för att kunna dokumentera regelbunden förekomst, särskilt vid flera besök. Görs en ändring här borde det dock vara krav på mycket mer än 3 besök och under en längre tidsperiod. Problem är dock att det är svårt, eller omöjligt, att veta var kraven ska sättas. Blir kraven för "lätta" ökar risken att en matgömma blir klassad som lyaplats. Vid alternativ 4 under bedömd som säker, där det krävs ett vinterbesök med regelbunden aktivitet plus godkänd barmarkskontroll kan det finnas ett visst utrymme för vad som godkänns som vinterbesök vid en mycket tydlig barmarkskontroll. Men för detta behövs inga ändringar i instruktionen utan blir mer från fall till fall. Det viktiga här är att man har något som visar på att järven använt hålet med godkänd barmarkskontroll, regelbundet under vintern. Arbetsgruppen anser inte att någon åtgärd krävs. Arbetsgruppen har skickat kommentar om detta till Naturvårdsverket och Miljødirektoratet efter inventeringsmötet 3 december 2020.</p>		

Löpnummer: 43	Inkom till VSC: Vår 2020	Art: Järv

<p>Ämne: Spår järvungar</p> <p>Förslag: En sak att diskutera är spår efter järvungar. I instruktionerna står det att man ska se spår efter järvungar. I dagsläget innebär inte bara det att man ska se spåravtryck efter tassar utan även också släpsspår från när honan burit ungarna. Bör detta specificerat att det ska vara spåren från järvungarnas tassar och spårlopor eller ska detta även inkludera släpsspåren i de fall det går att se att det är sådana spår?</p>
<p>Förslagslämnare: VSC</p>
<p>Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Arbetsgruppen anser att texten i Instruktionen "spår av unge/ungar" underförstått betyder pårstämplor/spårlopor och att det är ok som det står nu. Släpsspår bör inte kunna godkännas i sig själv men kan godkännas tillsammans med en spårstämpel av en unge. Arbetsgruppen anser inte att någon åtgärd krävs. Arbetsgruppen har skickat kommentar om detta till Naturvårdsverket och Miljødirektoratet efter inventeringsmötet 3 december 2020.</p>

Löpnummer: 44	Inkom till VSC: Sommar 2020	Art: Järv
<p>Ämne: Bedömning järvungar</p> <p>Förslag: Det finns många sätt att se att ett järvunge är en järvunge, sättet den rör sig, svansens hållning och storlek, beteendet. Att bedöma en järv som unge bör inte bara handla om storlek och valppäls. Att det sedan bara skulle få gå en minut mellan foto/film på unge och foto/film hona är något som bör tas upp för diskussion.</p>		
<p>Förslagslämnare: VSC</p>		
<p>Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Arbetsgruppen är eniga att det finns flera sätt att se att en järvunge är en järvunge oberoende av storlek. Förslår därför att instruktion skrivs om till tydliga valpkaraktärer istället för storleksskillnad. Arbetsgruppen har skickat kommentar om detta till Naturvårdsverket och Miljødirektoratet efter inventeringsmötet 3 december 2020.</p>		

Löpnummer: 45	Inkom till VSC: Sommar 2020	Art: Järv
----------------------	------------------------------------	------------------

Ämne: Utökat förslag AK

Förslag: Länsstyrelsen Jämtland lämnade in ett utökat förslag på användande av AK. Det bygger på ett AK under en viss tid av året och ett annat under en annan del av året. Förslaget läses i sin helhet i egen fil.

Sammanfattning:

Följande AK förslag

Feb-15 april: 5 km

16 april-15 maj: 10 km

16 maj-15 juni: 15 km

16 juni-31 juli: 20 km

Lakterande hona: 1 februari-31 juli 20 km

Och en önskan om att lätta upp kriterierna om bruk av DNA till särskiljning.

Förslagslämnare: Länsstyrelsen Jämtland

Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. Arbetsgruppen har vid varje möte diskuterat ett eller annat förslag till ändringar av AK. Att AK fungerar dåligt som det är nu leder till stor frustration bland folk som jobbar i fält, speciellt på svensk sida där tätheterna av järv generellt är högre. Arbetsgruppen har vid flera tillfälle fört fram att det krävs mer analyser. Inget har dock skett och en orsak till detta kan vara planerna på DNA inventeringen. Det är dock en bit in i framtiden. Arbetsgruppen upprepar därför behovet av vidare analyser för att förbättra AK i olika lägen. För att det skulle bli lättare att förhålla sig till och få uppfattning om kostnad föreslogs det från Miljødirektoratet att gruppen skulle skriva en uppdragsbeskrivning till Miljødirektoratet och Naturvårdsverket (de kan sedan ge ett uppdrag vidare). Arbetsgruppen har skickat kommentar om detta till Naturvårdsverket och Miljødirektoratet efter inventeringsmötet 3 december 2020.

Löpnummer: 46	Inkom till VSC: Höst 2020	Art: Järv
<p>Ämne: Foto/film järvungar sommar</p> <p>Förslag: Ja. I takt med att vintrarna blir allt sämre satsar många länsstyrelser i mellansverige på att dokumentera ungar med viltkameror. Och då vid fångstplatser samt åtelplatser. Detta innebär att det blir fler och fler föryngringar som dokumenteras under senare delen av inventeringssäsongen och inte vid lyeplatserna. Det enda AK som finns är</p>		

fortfarande 10 km men det blir ett konstigt AK att använda i dessa fall. Sent på säsongen och under den perioden då tiken och ungarna färdas långt tillsammans. Ett förslag på hur detta ska hanteras önskas.
Förslagslämnare: VSC
Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Ja. För kommentar se löpnummer 45.

Löpnummer: 47	Inkom till VSC: Höst 2020	Art: Järv
<p>Ämne: Underlätta särskiljning mha av DNA</p> <p>Förslag: Man bör titta på och underlätta särskiljning med hjälp av dna. Om man har flera dna-prov av honan på snöspårningar i ett område, så ska det inte behövas vara en spårning fram till lyaplatsen för att man ska konstatera att just den honan är mor till ungen/ungarna i lyan. Det bör räcka med spårningar i lyans närområde. Detta gäller kanske i första hand nere i skogen. Dna från barmarkskontroller skall kunna användas vid särskiljningar om: 1. endast spillningar plockas som med säkerhet kommer från innevarande säsong och 2. att det kan uteslutas att det kommer från en unge.</p> <p>Detta förslag låg under förslag 45, fick inte eget löpnummer till en början och missades därför på mötet.</p>		
Förslagslämnare: LST Jämtland		
Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Nej		

Löpnummer: 48	Inkom till VSC: November 2020	Art: Järv
<p>Ämne: Ändring i kriterier för ”dokumenterad förekomst” Järv</p> <p>Förslag: Motiveringen till det är att när lodjurets spårstämpel godkänns som dokumenterad vid foto så torde även järvens med sin säregna spårstämpel inte vara något undantag. Sen tillägget till att även godkänna en bild av spårlopa är att järvens spårlopa är något vi använder i fält för att just konstatera järv och likt spårstämpel är det ett tydligt tecken på vilken art som det är.</p>		

<p>För att förklara nackdelen med de kriterier ni använder så innebär det att kommer man och passerar ett spår i en trång fjälldal, där det är omöjligt att spåra 500 meter pga. terrängen, så innebär det att den dokumentationen blir Osäker. Just det fenomenet att det inte finns utrymme pga. att spåren blåst bort eller terrängen gör det ej möjligt till längre spårningar gör att det krävs att vi har utrymme att kunna dokumentera den som antingen Bedömd som säker alternativt Dokumenterad.</p> <p>Nu med det systemet som finns nu så försvinner ju kriteriet Bedömd som säker helt. Det är ytterst få gånger det går att använda, enligt vår tolkning så är det endast om jag ser ett rovdjur men inte har möjlighet att spåra det som kriteriet Bedömd som säker passar in. Och således ser vi att bedömd som säker inte längre fyller någon funktion</p>
Förslagslämnare: LST Norrbotten
Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Nej

Löpnummer: 49	Inkom till VSC: December 2020	Art: Järv
<p>Ämne: Hantering av dokumenterade observationer som inte har ”dokumenteras” korrekt</p> <p>Förslag: Hur bör besök i föryngringslokalen som visar på spår från ungar eller foto på ungar, men saknar delar av den dokumentation som krävs för att den ska kallas dokumenterad hanteras bäst. För lo och varg klassas dessa som ex saknar GPS logg eller foto som ”bedömd som säker” något sådant finns inte för järv. Där är det antingen dokumenterad eller... vad? Här menas inte ex spår av ungar och foto saknas utan snarare saknas ex referensbrickan med datum samt slingan istället.</p>		
Förslagslämnare: VSC		
Förslag överlämnat till arbetsgruppen: Nej		